

№ 09 (746)
Сакавік 2019 года

Краязнаўчая газета

Выдаецца з красавіка 2003 года

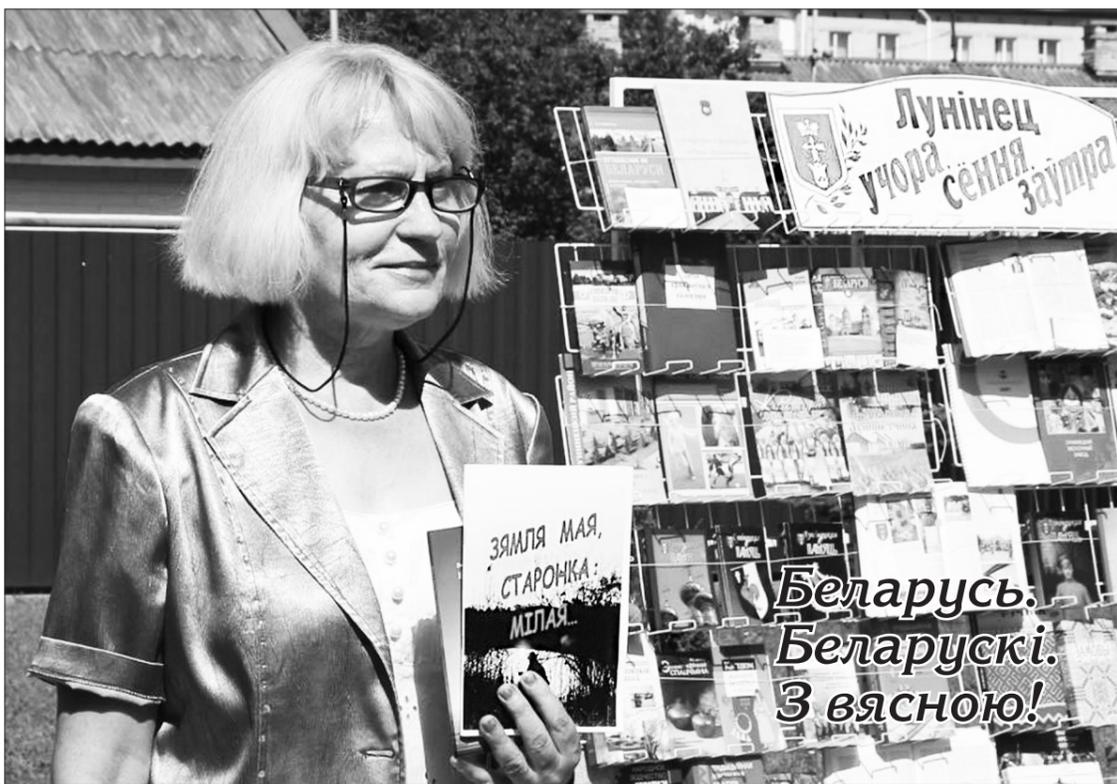
bfk.by

У нумары:

➔ **Рупліўцы: агляд працы даследчыкаў Луніначчыны –**
стар. 3

➔ **Малая радзіма: імёны клімавіцкай і талачынскай зямлі –**
стар. 4

➔ **Радавод: лёс Ніны Дзем'яновіч –**
стар. 6

**Беларусь.
Беларускі.
З вясною!**

На тым тыдні...

✓ **26 лютага** ў Дзяржаўным літаратурна-мемарыяльным музеі Якуба Коласа адкрылася **выстаўка «Творчасць Варвары Пушкінай»** з фондаў Літаратурнага музея А.С. Пушкіна (Вільня, Літва).

Варвара Аляксееўна Пушкіна (у дзявоцтве Мельнікава), жонка Рыгора Аляксандравіча Пушкіна, малодшага сына Аляксандра Сяргеевіча і Наталлі Мікалаеўны Пушкіных, нарадзілася ў 1855 г. у дваранскай сям'і. Займалася грамадскай дзейнасцю, мела розныя захапленні – іграла на раялі, вышывала, займалася жывапісам і графікай. Мяркуюцца, выяўленчаму мастацтву яна вучылася ў парыжскай прыватнай Акадэміі Жуліяна, у адзінай на той час акадэміі мастацтваў, куды прымалі і жанчынаў. В. Пушкіна ладзіла пушкінскія чытанні, літаратурныя вечарыны і канцэрты на сваёй сядзібе ў Маркучай (прадмесце Вільні), куды яна пераехала ў 1899 г. разам з мужам. У Маркучай Варвара Аляксееўна пражыла да самай смерці ў 1935 г. Цяпер на тэрыторыі

сядзібы знаходзіцца Літаратурны музей А.С. Пушкіна.

✓ **28 лютага** Літаратурны музей Петруся Броўкі запрашаў на **тэатралізавана-інтэрактыўную дзею «Цётка. Кроў, масаж, каханне»**, якая распачала культурніцкі праект «7 амазонак беларускай паэзіі», прысвечаны лепшым айчынным паэткам ХХ стагоддзя. Штомесяца запланаваны нечаканыя тэатралізаваныя лекцыі-спектаклі з лепшымі актёрамі і экспертамі, цікавымі гасцямі і даследчыкамі.

Што ведае пераважная большасць пра Алаізу Пашкевіч? Тое, што яна ўзяла псеўданім Цётка і складала антыцарскія вершы? Заставалася фанатычнай рэвалюцыянеркай, для якой грамадская справа была на першым месцы? Праўду пра пісьменніцу можна было даведацца пад час імпрэзы.

✓ **28 лютага** ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі адкрылася **выстаўка «Хто я»**, на якой прад-

стаўленыя дыпломныя працы навучэнцаў Мінскай дзяржаўнай гімназіі-каледжа мастацтваў, выкананыя пад кіраўніцтвам педагогаў-мастакоў. Выстаўка з'яўляецца асаблівым праектам у серыі мерапрыемстваў, прысвечаных 100-гадоваму юбілею гэтай навучальнай установы.

✓ **28 лютага** Нацыянальны цэнтр сучасных мастацтваў Рэспублікі Беларусь запрашаў на адкрыццё **выставачнага праекта «Родны склон»**. Міжнародны праект аб'яднаў 14 аўтараў, якія закранаюць у сваіх мастацкіх выказваннях тэму сям'і і роднасных стасункаў. Фотаздымкі, відэа, інсталяцыі, што складаюць экспазіцыю, дазваляюць нам даследаваць адлюстраванне, структуру, дынаміку сям'і і «сямейнасці», а таксама ўбачыць аўтабіяграфічную суб'ектыўнасць – тое, што хаваецца за афіцыйным вобразам сям'і ў працах фатографіі і мастакоў.

✓ **2 сакавіка** Дзяржаўны літаратурны музей Янкі Купалы і Мінскае грамадскае аб'яднанне ўкраінцаў «Заповіт» запрашалі на **свята да 205-годдзя з дня нараджэння Тараса Шаўчэнкі**, што ладзілася пры падтрымцы Пасольства Украіны ў Рэспубліцы Беларусь.

Імя Тараса Шаўчэнкі, агорнутае асаблівай любоўю і хваляй, на векі стала нацыянальнай святыняй і гонарам украінцаў. Яго слава з кожным годам шырыцца і па-за межамі роднай Украіны. Адным з першых твораў Кабзара, якога лічыў духоўным настаўнікам, перакладаў на беларускую мову Янка Купала. Абодва народныя паэты стваралі новую нацыянальную літаратуру, змагаліся за духоўнае

адраджэнне і незалежнасць сваіх народаў.

У канцэртнай праграме былі выступленні фальклорнага ансамбля ўкраінскай песні і абрадаў пад кіраўніцтвам Аляксандра Валодчанкі «Ватра», тэнара Мікіты Ядлоўскага, а таксама заслужанага студэнцкага хору Мінскага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта імя Максіма Танка «Gaudeamus», якім кіруе Ларыса Ядлоўская.

✓ **3 сакавіка** ў мастацкай галерэі «Універсітэт культуры» адкрыўся **III Міжнародны фестываль дзіцяча-моладзевай творчасці і педагагічных інавацыяў «Кубак Беларусі па мастацкай творчасці – Асамблея Мастацтваў»**. Кубак Беларусі з'яўляецца часткай Сусветнага мастацкага руху «World Art Assembly», што праводзіцца ў Беларусі, Украіне, Расіі, Вялікабрытаніі, Кітаі, Латвіі, Венгрыі. Гэта дазваляе лаўрэатам Кубка Беларусі па мастацкай творчасці прадставіць свае працы ў іншых краінах. Кубак Беларусі аб'ядноўвае тры праграмы – выставачную, конкурсную і адукацыйную. Аўтары і арганізацыі атрымліваюць магчымасць экспанавання свае працы пад час правядзення фестывалю ў адной з самых вядомых выставачных залаў. Таксама ўдзельнікі фестывалю наведваюць шматлікія майстар-класы і лекцыі.

Усе працы, дапушчаныя да выставкі, удзельнічаюць у конкурснай праграме і ацэньваюцца членамі нацыянальнага і міжнароднага журы. На конкурс былі прадстаўлены творы графікі, фатаграфіі, скульптуры, дэкаратыўна-ўжытковага, тэкстыльнага, лічбавага мастацтва і аўтарскія лялькі.

Тра міхулае Сёння Дзеля будучыні Краязнаўчая газета

Сябры! Падпісацца на газету можна з любога месяца. Будзьма разам!

падпісны індэкс:
індывідуальны - 63320
ведамасны - 633202

Фэст экскурсаводаў – 2019

Шаноўныя калегі! Экскурсаводы, гіды-перакладчыкі, краязнаўцы, экалагі, настаўнікі!

Сёлета адбудзецца юбілейны 10-ы Фэст экскурсаводаў!

13-14 красавіка сотні экскурсіяў пройдуць па ўсёй краіне і за яе межамі. І мы шчыра запрашаем вас далучыцца да гэтай падзеі. Няхай вашыя веды, досвед і захапленне Беларуссю распаўсюдзяцца як мага шырэй. Давайце падорым нашым людзям сапраўднае свята і дакажам, што экскурсіі – найлепшы адпачынак!

Экскурсіі ў межах Фэсту экскурсаводаў могуць праводзіць не толькі прафесійныя экскурсаводы, але таксама выкладчыкі гісторыі, краязнаўцы, даследчыкі пэўнай эпохі, асобы, тэматыкі ці рэгіёна. Таму часта ў Фэсце прымаюць удзел мастацтвазнаўцы, гісторыкі, культуролагі, архівісты, архітэктары, рэстаўратары і іншыя спецыялісты. Такія экскурсіі заўжды адметныя і папулярныя, бо на іх можна дазнацца каштоўныя звесткі пра той ці іншы аб'ект ад сапраўдных прафесіяналаў сваёй галіны.

Экскурсійнымі аб'ектамі Фэсту могуць быць не толькі гістарычныя мясціны, але храмы, прадпрыемствы, помнікі прыроды, музеі, бібліятэкі... Тое, што вы любіце, ведаеце і зацікаўленыя ў належным зберажэнні гэтых каштоўнасцяў.

Форму рэгістрацыі на Фэст можна знайсці на сайце <https://festguides.by>.

Задаць пытанні можна, напісаўшы на e-mail: festguides@gmail.com.

Арганізатары Фэсту экскурсаводаў

Мова нашых продкаў згаснуць не павінна!

«У кожнага ёсць парог, які мы ўпершыню пераступілі. Недзе астаўся крук ад калыскі, разгайданай бяссонна матчынай калыханкай, недзе бяжыць праз поле спрадвечу незаараная сцежка, што вывела на нялёгка і светлыя жыццёвыя гасцінцы. Гэта тая малая радзіма, да якое, чым болей жывеш, тым часцей і часцей вяртаешся думкамі і памяццю душы».

Я чытала словы Сяргея Грахоўскага прыхільнікам беларускага слова, якія ў Міжнародны дзень роднай мовы сабраліся ў Карэліцкай раённай бібліятэцы, каб напісаць разам дыктоўку. Чытаючы, адчувала, што словы аўтара

кранаюць мяне да глыбіні душы, і спадзявалася, што падобныя пачуцці перажываюць усе ўдзельнікі гэтай акцыі.

Ціха ў зале. Нахіліўшы галовы, дарослыя людзі старанна, як школьнікі, запісваюць на паперы словы чалавека, які шмат перажыў у сваім жыцці, выстаўляў наперакор абставінам і пакінуў нам багатую літаратурную спадчыну. Чалавеку, які ў сталінскія часы быў вымушаны жыць далёка ад дому, яму як нікому было выдомае шчымлівае пачуццё любові да роднай зямлі, да сваёй малой радзімы.

Удзельнікі імпрэзы «Мова нашых продкаў згаснуць не павінна» не толькі выявілі

прыхільнасць да роднай мовы, але і адчулі прыналежнасць да гісторыі краіны, якая ўжо ў часы Вялікага Княства Літоўскага лічыла дзяржаўнай беларускую мову. Пра тое, як роднае слова прабівала сабе дарогу ў неспрыяльны для беларусаў гістарычны час, расказала бібліятэкар Валянціна Кошур. Аднаведны настрой стваралі вершы пра родную мову, прачытаныя вядучай імпрэзы і аўтарам гэтых радкоў, аўдыязапіс песні «Родная мова» ў выкананні ансамбля «Песняры», а таксама выстаўка «Гімн роднай мове», падрыхтаваная супрацоўнікамі бібліятэкі.

Святлана КОШУР

Абмяркуйма праблемы аўтэнтчнага фальклору!

26 – 28 красавіка 2019 г. у Беларускім дзяржаўным універсітэце культуры і мастацтваў адбудзецца XIII Міжнародная навуковая канферэнцыя «Аўтэнтчны фальклор: праблемы захавання, вывучэння, успрымання». Пройдуць пленарнае, секцыйныя і заключнае пасяджэнні, этнаграфічны канцэрт «Фальклор беларускай глыбінкі», майстар-класы вядучых спецыялістаў у галіне ўсходнееўрапейскага фальклору, канцэрт маладзёжных фальклорных гуртоў, экскурсія ў музей-скансэн.

Плануецца работа секцыяў па наступных напрамках: нематэрыяльная культурная спадчына і яе ахова, трансфармацыя відаў і жанраў аўтэнтчнага фальклору, семантыка і міфапаэтыка традыцыйнай абраднасці, экалогія традыцыйнай мастацкай культуры, праблемы арганалогіі і марфалогіі музычных інструментаў ды інш.

Рабочыя мовы: беларуская, руская, украінская, польская, англійская.

Да пачатку работы канферэнцыі плануецца выданне зборніка навуковых працаў «Аўтэнтчны фальклор: праблемы захавання, вывучэння, успрымання (памяці антрапалага Зінаіды Мажэйка)».

Ахвочым прыняць удзел у канферэнцыі неабходна даслаць электронную заяўку, тэкст даклада і копію квіткі аб аплаце аргументу да 2 красавіка 2019 г. на e-mail: ethnoandfolk@gmail.com. Аргумент складае 25 беларускіх рублёў і пералічваецца на разліковы рахунак БДУКМ: BY36AKBB36329630990055400000, ЦБУ № 527 ОАО АСБ «Беларусбанк», г. Мінск, вул. Варанянскага, д. 7А, БИК АКВВВУ2Х, УНП 100286677.

Пагодле інфармацыі арганізатараў

Ад шчырага сэрца мову віталі уздзенцы

Любоў да Радзімы нябачна ніткай звязана з любоўю да роднай мовы, якую мы пяшчотна называем матулінай. Мова з'яўляецца адным з найвялікшых здабыткаў кожнага народа. Гэта першая крынічка, праз якую мы спасцігаем свет, а той, хто валодае ёю, спасцігае таксама багатую гістарычную і літаратурную спадчыну сваёй краіны.

Да Дня роднай мовы супрацоўнікі Уздзенскай цэнтральнай раённай бібліятэкі імя П. Труса распрацавалі і падрыхтавалі кніжную выстаўку «Роднай мовы гук чароўны», дзе ўвазе наведнікаў былі прапанаваныя паэтычныя зборнікі Янкі Купалы, Пятруса Броўкі, Яўгеніі Янішчыц, Генадзя Бураўкіна, Пімена Панчанкі, Рыгора Барадуліна ды іншых майстроў вершаванага слова, а таксама літаратурныя і моўныя слоўнікі, дапаможнікі па вывучэнні беларускай мовы, камплекты «немаўклівых» паштовак і зборнікі твораў аўтараў мясцовага літаб'яднання «Нёманец».

Для наведнікаў у гэты дзень ладзілася бібліякараоке «Ад шчырага сэрца я мову вітаю». Адбылося сапраўднае свята роднай мовы: госці бібліятэкі, супрацоўнікі сельскіх бібліятэк, удзельнікі клуба «Залаты ўзрост» чыталі вершы беларускіх паэтаў пад музыку. На імпрэзу была запрошаная сябра Саюза пісьменнікаў Беларусі Галіна Нічыпаровіч, якая расказала прысутным пра свой творчы шлях і здабыткі, прачытала некалькі вершаў. Доўга яшчэ ў той дзень гучала беларуская музыка і паэтычныя радкі. Хочацца прыгадаць урывак з верша Ігара Пракаповіча:

*Пагавары са мной на мове,
Забудзь на час пра «языкі»,
Няхай гучаць у кожным слове
І продкі нашы, і вякі!*

*Алена КУЧУК,
бібліятэкар Уздзенскай цэнтральнай
раённай бібліятэкі імя П. Труса*

Даследчыкі Лунінецчыны

(навіны і справы краянаўцаў у 2017 – 2018 гг.)

У студзені 2017 г. адбылася раённая краянаўчая гульня-квэст школьнікаў на базе СШ № 2 г. Лунінец і на Белым возеры. У сакавіку ў СШ № 2 прайшоў першы раённы краянаўчы фестываль: 9 навучальных устаноў прадставілі экскурсіі па родным краі, апісвалі музейныя прадметы і прэзентавалі віртуальныя музеі на школьных сайтах. На X навукова-практычнай канферэнцыі навучэнцаў і выкладчыкаў ВНУ і ССНУ ў Брэсце дыпламам была адзначаная праца «Багданаўскія замовы як яскравыя сведкі захавання фальклору» навучэнцаў Лунінецкага політэхнічнага каледжа Алесі Макейчык і Марыны Канапацкай (педагог Галіна Антановіч).

Іван і Ларыса Панасюкі ў красавіку 2017 г. апублікавалі электронны варыянт брашуры «Палессе. З кнігі Юзафа Абрэмбскага». Кніга вядомага польскага этнографа Ю. Абрэмбскага (1905 – 1967) выйшла ў Варшаве ў 2007 г., лунічане ж пераклалі частку з яе і дапоўнілі шэрагам матэрыялаў. Тыя ж аўтары ў маі 2017 г. выдалі электронны варыянт зборніка «Заказнікі і помнікі прыроды Лунінецчыны».

У маі 2017 г. на X міжнароднай моладзевай навукова-практычнай канферэнцыі «Вялікая Айчынная вайна ў гістарычнай памяці народа» ў Мінску дзесяцікласніца Мікашэвіцкай гімназіі Таццяна Горбат атрымала дыплом 3-й ступені за працу «Дзяцінства і юнацтва вайны – жывыя сведчанні», што змяшчае ўспаміны каля 20 землякоў школьніцы (педагог Наталія Баброўнік).

У ліпені 2017 г. на Лунінецчыне працавала этнаграфічная экспедыцыя студэнтаў і выкладчыкаў на чале з загадчыкам кафедры этналогіі, музейлогіі і гісторыі мастацтваў Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта прафесарам Тадэвушам Навагродскім. У жніўні ў раённай бібліятэцы прайшла прэзентацыя кнігі «Лунінецкая памяць. Дадатак 6. Меланіца: погляд з Грані...» (Мінск, 2017; рэдактар-укладальнік Т. Канапацкая). Большую частку складалі дзённікі палескага лесніка-хутаранца Васіля Нягаціна (1894 – 1978). Папярэднія пяць выпускаў серыі «Лунінецкая памяць» выходзілі ў 2006, 2007, 2008, 2010 і 2013 гг.

У ліпені 2017 г. у Пінску прайшлі чарговыя праваслаўна-крайнаўчыя чытанні. Сярод выступоўцаў былі лунічанкі Наталія Казанкова і Дзіяна Сладзінская. Раней быў выдадзены зборнік матэрыялаў папярэдніх чытанняў, дзе змешчаныя даклады пра дзятлавіцкі манастыр, кажан-гарадоцкую царкву і пра лунінецкага дыякана Іаана Сабалеўскага, рэпрэсаванага ў 1940 г.

У жніўні 2017 г. Лунінецкі раён наведла група маладых гісторыкаў Патсдамскага ўніверсітэта на чале з прафесарам Віталём Віленчыкам. Госці даследуюць тэму Хала-

коста. Яны пабывалі ў Лунінец, Багданаўцы, Лахве.

Кандыдат тэхнічных навук з Палескай даследнай станцыі (Лунінецкі раён) Мікалай Аўраменка выдаў кнігу «Меліярацыя Беларускага Палесся» пра гісторыю гэтай з'явы.

Супрацоўнікі Лунінецкага політэхнічнага каледжа знялі відэафільм пра храм у Кажан-Гарадку «Жамчужына Беларускага Палесся».

29 кастрычніка 2017 г. у раённай бібліятэцы адбыліся X Лунінецкія краянаўчыя чытанні. Напярэдадні бібліятэка выпусціла зборнік «Краянаўчымі шляхамі Лунінецчыны», дзе змешчаныя матэрыялы Вадзіма Жылко «Лунінецкая краянаўчая плынь у 2009 – 2017 гадах», В. Туміловіча «Свято-Сімеонаўская кладбішчэнская царква (или каплица) в Кожан-Городке», «Они работали в имении Кожан-Городок в XVIII – XIX веках», «Хто вы, генерал Грыцкевіч?», Сцяпана Нефідовіча «Рэчы майго дзяцінства», «Пасляваенныя, неспакойныя...», «Вільча (з гісторыі вёскі)», паданне «Корольво болото» ў запісе Льва Коласова, пераклады з польскай мовы Аляксандра Жука («В Лунінецком повете»), «Курсы офицеров пожарной охраны в Лунинце», «Лунінец і евреі» і Івана Панасюка («Мікалай Казак з Люшчы – філосаф і стваральнік "фізічнага мастацтва"»). Пад час чытанняў выступілі лунінецкія даследчыкі С. Нефідовіч, В. Туміловіч, І. Панасюк, сябры Саюза беларускіх пісьменнікаў В. Жылко, Мікалай Ільчюк (Лунінец), Аляксей Белы (Баранавічы) і Аляксей Галасок (Ганцавічы), пінскі гісторык Аляксандр Ільін, аўтар фотаальбомаў пра Палессе Павел Куніцкі, журналісты Васіль Мацкевіч (Пінск) і Наталія Базар (Столін) ды інш. Завочным удзельнікам сустрэчы стаў мінскі даследчык Л. Коласаў, які даслаў матэрыялы пра выяўлены ім раней не-

Праект Вадзіма Жылко

ЛУНІНЕЦКІ СШЫТАК №17-18

З даследаванняў лунінецкіх краянаўцаў

г. Лунінец
2018 г.

домы ліст Якуба Коласа. У час чытанняў гучалі не толькі краянаўчыя паведамленні, але і мастацкія творы пра родны край.

29 лістапада 2017 г. у чытальнай зале раённай бібліятэкі прайшла прэзентацыя «Літаратурнай карты Лунінецчыны». Ідэя стварэння карты ўзнікла ў дырэктара цэнтралізаванай бібліятэчнай сістэмы Алены Кішкевіч. Яна звярнулася да В. Жылко, які даўно працаўвае гэтую тэму. Карта ўяўляе сабою вялікі наценны банер, дзе пазначаны шэраг населеных пунктаў, помнікаў і мемарыяльных

дошак, экспазіцыяў і музеяў, месцаў правядзення літаратурных святаў і фестываляў. Асноўная інфармацыя ўтрымлівае дадаты да карты, дзе сабраная не адна сотня прозвішчаў літаратараў, біяграфічных і бібліяграфічных даведкі пра іх. Прозвішчы сістэматызаваныя па алфавіце і па населеных пунктах. На сайце Лунінецкай бібліятэкі створаны электронны варыянт карты.

У снежні 2017 г. у Лунінец адбылася XIII літаратурна-крайнаўчая канферэнцыя памяці пісьменніка Мікалая Калінковіча.

На радыё «Сталіца» ў праграме «Сіла прыцягнення», якую вядзе журналістка Алена Давыдава, 14 снежня 2017 г. выйшла 30-хвілінная перадача пра Лунінец. Гідам журналісткі па гістарычных мясцінах горада быў В. Жылко. У красавіку 2018 г. аналагічная радыёперадача выйшла пра Мікашэвічы, стварыў яе журналістцы дапамаглі загадчыца гарадской бібліятэкі Аксана Маркевіч, дырэктар гімназіі Сяргей Высоцкі і супрацоўнікі РУП «Грані».

Напрыканцы 2017 г. у якасці дадатку да альманаха «Лунінецкі сшытак» убачыў свет нарыс Л. Коласова «Времени неповторимые черты... Брест на старых открытках».

Чарговыя краянаўчыя публікацыі з'явіліся ў 2018 г. у мясцовых газетах «Ин-

форм-прогулка» і «Лунінецкія навіны», а таксама рэспубліканскіх – «Народнай газеце», «Рэспубліцы», «Настаўніцкай газеце». Часопіс «Echa Polesia», што выдаецца ў Брэсце на польскай мове, змясціў у № 2/2018 некалькі нарысаў Святаслава Яначкіна, які выкарыстаў шэраг публікацыяў іншых даследчыкаў, дапоўніўшы іх і дадаўшы шмат ілюстрацыяў: пра Лунінецчыну ў XV – XIX стагоддзях і ў часы Другой Рэчы Паспалітай, пра даваенную лунінецкую прэсу і вершы ў ёй, пра Чырвоны Крыж у Лунінец. У тым жа нумары змешчаныя ўспаміны Марыі Тавяньскай-Міхальскай «Дзяцінства ў ваенным Лунінец».

І. і Л. Панасюкі ўвесну 2018 г. за сумесную кнігу пра прыроду Лунінецчыны атрымалі ганаровы дыплом міжнароднай літаратурнай прэміі імя Віталія Біянікі ў намінацыі «Публіцыстыка».

В. Жылко і В. Туміловіч у маі 2018 г. бралі ўдзел у IV міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі «Берасцейскія кнігазборы: праблемы і перспектывы даследавання», дзе прагучалі іх даклады пра савецкія падпольныя выданні 1941 – 1944 гг. на Брэстчыне і «Літаратурная геаграфія Лунінецкага раёна».

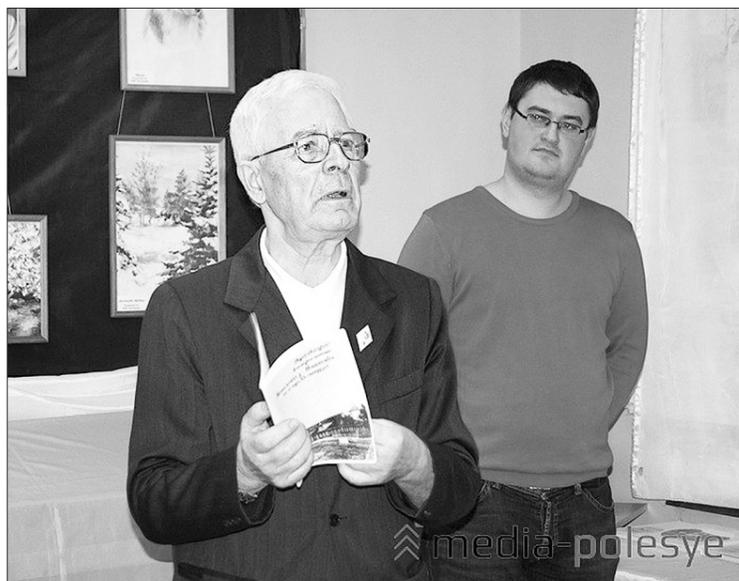
Летась у маі экскурсію па храмах Лунінецчыны (Кажан-Гарадок, Лахва, Сінкевічы) ажыццявілі студэнты Беларускага ўніверсітэта культуры і мастацтваў. На Пінскай епархіяльнай вучнёўскай навукова-практычнай канферэнцыі дыпламам адзначаная праца дзесяцікласніцы СШ № 1 г. Мікашэвічы Насці Катко (кіраўнік – бібліятэкар Лілія Віўдзенка), дзе адноўлена біяграфія іерэя Сцефана Самуіліка, настаўцеля мікашэвіцкай царквы ў 1949 – 1960 гг.

Убачыў свет зборнік «Гонар і памяць зямлі Лунінецкай» (укладальнік І. Панасюк, рэцэнзія змешчаная ў № 30/2018 «Краянаўчая газета»). Раённая бібліятэка выдала зборнік «Зямля мая, старонка мілая», дзе апрача вершаў і прозы змешчаная «Кароткая экскурсія па Лунінец» В. Жылко.

29 жніўня 2018 г. у Лунінец і вёскі Дзятлавічы прайшоў ужо традыцыйны фальклорна-спеўны фестываль «Палессе і Падляшша – разам». Гісторык, этнограф і публіцыст з Бельска-Падляскага Дарафей Фіонік выступіў у раённай бібліятэцы, прадставіўшы № 57 альманаха «Бельскі гасцінец» з нарысам А. Ільіна пра Дзятлавіцкі манастыр. На імпрэзе выступілі таксама В. Жылко і В. Туміловіч.

Вадзім ЖЫЛКО
(Друкуецца паводле альманаха «Лунінецкі сшытак» №17-18, у скарачэнні)

Ад «КГ»: Мы былі б вельмі ўдзячныя, каб такія справаздачныя публікацыі з'явіліся ў «КГ» з іншых рэгіёнаў або паселішчаў нашай краіны.

Пра свае кнігі распавядае Іван Панасюк

Наш Талачын – наша радзіма

Вядомыя і невядомыя мастакі Клімавіччыны

Клімавіччына далёкая ад вялікіх дарог, але яна багатая на знакавыя імёны ў гісторыі нашай Айчыны. Тут нарадзіліся вучоныя, пісьменнікі, вынаходнікі, мастакі... Яркая зорка сярод іх – Ігар Рубінскі. Нарадзіўся 5 мая 1919 г. у сям’і патомных дваранаў, якія з XIV стагоддзя мелі свой герб. Бацька быў мастаком-педагогам, маці – піяністкай і выкладала замежныя мовы. У 1924 г. сям’я Рубінскіх пераехала ў Падмаскоўе. Можна, таму ў сувязі з Беларуссю, Магілёўшчынай мастака Рубінскага амаль не згадваюць.

Ігар Рубінскі

Юнак заявіў пра сябе як пра мастака ў 1935 г., прыняўшы ўдзел у моладзевай мастацкай выстаўцы ў Маскве. Яго таленавітыя працы адзначыў прафесар Ісаак Бродскі. Пасля дэбюту шаснаццацігадовага хлопца прынялі ў Акадэмію мастацтваў імя І.Я. Рэпіна ў Ленінградзе. У 1936 – 1942 гг. вучыўся ў Маскоўскім мастацкім інстытуце імя В.І. Сурыкава. З 1942 г. І. Рубінскі на фронце. Спачатку ваяваў у народным апалчэнні, затым адкамандазаваны ў распараджэнне Галоўнага палітупраўлення Паўночнага флоту. У 1943 г. таленавітага маладога чалавека прынялі ў сябры Маскоўскага таварыства мастакоў. Ігар Паўлавіч не ўяўляў жыцця без творчасці, у 1940-х гг. ён пісаў раскошныя дэкарацыі для Вялікага тэатра, а ў пачатку 1950-х – пано і карціны з рускімі пейзажамі для аднаго з новых карпусоў Маскоўскага дзяржаўнага ўніверсітэта на Ленінскіх гарах.

І. Рубінскі быў майстрам жанравых карцінаў, чароўных пейзажаў і характарных партрэтаў. Вядомасць яму прынеслі карціны «Небесныя братыя (Гагарин)», «Вручение

аттестатов зрелости», «Выпускной бал на Красной площади», «Сталева-ры» і інш. Але больш за ўсё мастак любіў пісаць пейзажы, лічыўшы гэта сваім прызначэннем. Гледзячы на карціны «Зима в деревне», «Утро туманное», «Ранняя весна», «Окраина леса», адчуваеш асаблівыя сімпатыі да знойдзеных мастаком фарбаў.

Палотны І. Рубінскага выстаўляліся ў Англіі, Італіі ды іншых краінах. З 1946 г. да 1990-х гг. паўдзельнічаў больш як у 60-і выстаўках. У 1995 г. быў удастоены звання «Заслужанный художник России». Працы мастака захоўваюцца ў экспазіцыях музеяў і галерэяў Масквы, Мурманска, Архангельска (Расія), Хіваў, Бухары, Самарканда, Ташкента (Узбекістан). Хацелася б дадаць у гэты пералік і Мінск, Магілёў, Клімавічы.

Памёр Ігар Паўлавіч у 1996 г. Дарэчы, яго сын Павел Рубінскі (нарадзіўся ў 1950 г.) таксама стаў мастаком.

Тым часам цэнтральная раённая бібліятэка імя І. Пецэрава рэалізуе праект «Родной земли многоголосье», у рамках якога знаёміць гасцей і жыхароў горада з цікавымі і таленавітымі ўраджэнцамі Клімавіччыны. Чытачы бібліятэкі ўжо наведлі шэраг мерапрыемстваў, прысвечаных творчасці знакамітых мастакоў: вечаў творчасці «Прыгажосць сваімі рукамі» да 60-годдзя з дня нараджэння мастака Леаніда Ячнева, урок-вернісаж «Таланты роднога края» па творчасці мастака Роберта Геніна. Запрашаем усіх ахвочых у бібліятэку, каб бліжэй пазнаёміцца з культурнай спадчынай сваёй малой радзімы.

М. ШЫЛАВА,
загадчык аддзела бібліятэчнага
маркетынгу ЦРБ імя І. Пецэрава
Клімавіцкай бібліятэчнай сеткі

Мінулы год, які быў абвешчаны годам малой радзімы, стаў магчымасцю для кожнага з нас успомніць пра родны куточак. Мы ж, бібліятэкары, аддаць даніну павагі сваёй малой радзіме можам актыўнай краязнаўчай працай: ушанаваннем імёнаў вядомых землякоў, напісаннем гісторыі вёсак, гарадоў і раёнаў, збіраннем этнаграфічных, фальклорных, тапанімічных матэрыялаў, а таксама асветніцкай працай па вывучэнні гісторыі, культуры, прыроды роднага краю.

Летась адзначалася 585-годдзе з часу першага ўпамінавання Талачына ў пісьмовых крыніцах. З гэтай нагоды ў бібліятэцы і па-за яе межамі цягам года праходзілі мерапрыемствы, мэтай якіх стала вывучэнне мінулага і сучаснасці нашага горада і ўсяго краю. Былі арганізаваныя кніжныя выстаўкі «Талачын у люстэрку часу» і «Тут радзімы маёй пачатак», дзе знайшлі месца кнігі пра наш горад і край, зборнікі сямцовых паэтаў, буклеты сям’яў «Ведай свой край» і «Славуця і імёны Талачыншчыны», бібліятэчны квест «Культурны код Талачына».

Бібліяквест нагадаў вучням імёны іх знакамітых землякоў, у ліку якіх – Вера Вярба, чые «Ручнікі» пакладзены на музыку і сталі амаль народнай песняй, Пімен Панчанка – аўтар верша «Ода Талачыну», Леў Сапега – уладальнік мястэчка Талачын, які пабудаваў тут школу, касцёл і шпіталь. Па выніках гэтага інтэлектуальнага спаборніцтва перамагло сяброўства – усе вучні атрымалі прызы.

Тэматычны вечаў «Любімы сэрцу горад» і гульня-віктарына «Паклон табе, зямля бацькоў» сталі працягам шэрагу святочных мерапрыемстваў. Пад час імпрэзаў, у якіх удзельнічалі вучні старэйшых класаў гарадскіх школаў, былі паказаныя слайды і відэастужка Алега Гарбуза «Гісторыя Беларусі: Стары Талачын і хата Льва Сапегі».

Роднаму гораду прысвяціў свае відэастужкі кіраўнік Талачынскай народнай аматарскай кінастудыі «Летапіс» Дзмітрый Іўчанка. У бібліятэцы ён прэзентаваў рэтрафотавернісаж «Талачын. Старонкі гісторыі».

Цягам ліпеня кожную нядзелю ў чыгальнай зале бібліятэкі праходзіла

акцыя «Табе, мой горад, прысвячаю...» у фармаце гучных чытанняў, у якой маглі паўдзельнічаць усе ахвочыя. Карыстальнікі бібліятэкі мелі таксама магчымасць сустрэцца з мясцовымі паэтамі, членамі літаратурнай гасцёўні «Друць», і пазнаёміцца з іх творамі. Да акцыі бібліятэкары падрыхтавалі буклет «Вершы малой радзімы» і выстаўку-інсталяцыю ў выглядзе літаратурнага дрэва «Гонар нашага краю», на якім можна пабачыць партрэты славуцых землякоў: Веры Вярбы, Алеся Петрашкевіча, Алеся Рылько, Івана Батрака, Нічыпара Пашкевіча, Міхася Зарэцкага, Міхаіла Савіцкага, Лявона Баразны, Валерыя Славука і Васіля Галубовіча.

Сёлета наведнікаў бібліятэкі таксама чакае шмат цікавага і спазнавальнага – гульнявыя праграмы, інтэлектуальныя спаборніцтвы, краязнаўчыя падарожжы, сустрэчы са знакамітымі землякамі. Усе яны будуць звязаныя з нашым краем, таму што, як піша ў сваім вершы «Сповідзь» Віктар Бірукоў,

*Мой Талачын,
мая Радзіма.
Мае палеткі і лясы.
Мяне тут маці нарадзіла,
Сказала: «Усё тваё тут,
сын»...*

Ірына ТРУХАНЁНАК,
бібліятэкар аддзела
абслугоўвання і інфармацыі
Талачынскай ЦРБ

Российская Социалистическая Федеративная Советская Республика (РСФСР), Украинская Социалистическая Советская Республика (УССР), Белорусская Социалистическая Советская Республика (БССР) и Закавказская Социалистическая Федеративная Советская Республика (ЗСФСР – Грузия, Азербайджан и Армения) заключают настоящий Союзный договор об объединении в одно союзное государство – «Союз Советских Социалистических Республик» – на следующих основаниях.

1. Ведению Союза Советских Социалистических Республик, в лице его верховных органов, подлежат:

- а) представительство Союза в международных сношениях;
- б) изменение внешних границ Союза;
- в) заключение договоров о приёме в состав Союза новых республик;
- г) объявление войны и заключение мира;
- д) заключение внешних государственных займов;

Аб утварэнні Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік

Вытрымка з дамовы, прынятай у Маскве на I з'ездзе Саветаў СССР ад 30 снежня 1922 г.

е) ратификация международных договоров;

ж) установление систем внешней и внутренней торговли;

з) установление основ и общего плана всего народного хозяйства Союза, а также заключение концессионных договоров;

и) регулирование транспортного и почтово-телеграфного дела;

к) установление основ организации вооружённых сил Союза Советских Социалистических Республик;

л) утверждение единого государственного бюджета Союза Советских Социалистических Республик, установление монетной, денежной и кредитной системы, а также системы общесоюзных, республиканских и местных налогов;

м) установление общих начал землеустройства и землепользования, а равно пользования недрами, лесами и водами по всей территории Союза;

н) общее союзное законодательство о переселениях;

о) установление основ судостроительства и судопроизводства, а также гражданское и уголовное союзное законодательство;

п) установление основных законов о труде;

р) установление общих начал народного просвещения;

с) установление общих мер в области охраны народного здоровья;

т) установление системы мер и весов;

у) организация общесоюзной статистики;

ф) основное законодательство в области союзного гражданства в отношении прав иностранцев;

х) право общей амнистии;

ц) отмена нарушающих Союзный договор постановлений съездов Советов, Центральных Исполнительных Комитетов и Советов Народных Комиссаров союзных республик [...]

12. В целях утверждения революционной законности на территории

Союза Советских Социалистических Республик и объединения усилий союзных республик по борьбе с контрреволюцией учреждается при Центральном Исполнительном Комитете Союза Советских Социалистических Республик Верховный Суд, с функциями верховного судебного контроля, а при Совете Народных Комиссаров Союза – объединённый орган Государственного Политического Управления, председатель которого входит в Совет Народных Комиссаров Союза с правом совещательного голоса.

13. Декреты и постановления Совнаркома Союза Советских Социалистических Республик обязательны для всех союзных республик и приводятся в исполнение непосредственно на всей территории Союза [...]

15. Центральные Исполнительные Комитеты союзных республик опротестовывают декреты и постановления Совнаркома Союза в Президиум Центрального Исполнительного Комитета Союза Советских Социалистических Республик, не приостанавливая их исполнения.

16. Постановления и распоряжения Совета Народных Комиссаров Союза Советских Социалистических Республик могут быть отменяемы лишь Центральным Исполнительным Комитетом Союза Советских Социалистических Республик и его Президиумом; распоряжения же отдельных Народных Комиссаров Союза Советских Социалистических Республик могут быть отменяемы Центральным Исполнительным Комитетом Союза Советских Социалистических Республик, его Президиумом и Совнаркомом Союза.

17. Распоряжения Народных Комиссаров Союза Советских Социалистических Республик могут быть приостанавливаемы центральными исполнительными комитетами или президиумами центральных исполнительных комитетов союзных

республик лишь в исключительных случаях, при явном несоответствии данного распоряжения постановлению Совнаркома или Центрального Исполнительного Комитета Союза Советских Социалистических Республик. О приостановке распоряжения Центральный Исполнительный Комитет или Президиум Центрального Исполнительного Комитета союзных республик немедленно сообщает Совету Народных Комиссаров Союза Советских Социалистических Республик и соответствующему Народному Комиссару Союза Советских Социалистических Республик [...]

20. Республики, входящие в состав Союза, имеют свои бюджеты, являющиеся составными частями общесоюзного бюджета, утверждаемого Центральным Исполнительным Комитетом Союза. Бюджеты республик в их доходных и расходных частях устанавливаются Центральным Исполнительным Комитетом Союза. Перечень доходов и размеры доходных отчислений, идущих на образование бюджетов союзных республик, определяются Центральным Исполнительным Комитетом Союза.

21. Для граждан союзных республик устанавливается единое союзное гражданство [...]

24. Союзные республики вносят в соответствии с настоящим Договором изменения в свои конституции.

25. Утверждение, изменение и дополнение Союзного договора подлежат исключительному ведению съезда Советов Союза Советских Социалистических Республик.

26. За каждой из союзных республик сохраняется право свободного выхода из Союза.

Паводле выдання «Знешняя палітыка Беларусі. Зборнік дакументаў і матэрыялаў. Т. 1. 1917 – 1922», укладальнікі У. Міхнюк і інш. Мінск: БелНДІАС, 1997

Лаўрышаўскае Евангелле ўзнаўленае для Беларусі

1 сакавіка ў Музеі кнігі Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі адбылася прэзентацыя і ўрачыстая перадача ў дар факсімільнага выдання Лаўрышаўскага Евангелля. Унікальны рукапісны помнік ранняга перыяду гісторыі Вялікага Княства Літоўскага стаў дасяжны даследчыкам і аматарам спадчыны беларускага Сярэднявечча дзякуючы выдавецкаму ўзнаўленню.

Лаўрышаўскае Евангелле – рукапісны помнік кніжнай культуры XIII – XIV стст. – быў створаны для праваслаўнага Лаўрышаўскага мужчынскага манастыра пад Наваградкам, аб чым сведчаць укладныя (дарчыя) запісы, змешчаныя ў кнізе. Лаўрышаўскае Евангелле мае адметнае мастацкае аздаблен-

не: ілюстраванае мініяцюрамі, пераплёт упрыгожаны каштоўнымі камянямі і фігурнай металічнай пласцінай з выявай святога воіна (магчыма, князя Войшалка).

У перыяд знаходжання Беларусі ў Расійскай імперыі ў XIX ст. унікальная кніга была вывезеная ў Кракаў, дзе цяпер і захоўваецца ў Бібліятэцы князёў Чартарыйскіх.

Факсімільнае выданне выйшла летась у кіеўскім выдавецтве «Горобець» ва Украіне. Лаўрышаўскае Евангелле праз знітанасць нашых традыцыяў з'яўляецца супольнай гістарычнай каштоўнасцю чатырох краінаў – Беларусі, Літвы, Польшчы і Украіны.

Паводле інфармацыі арганізатараў

Рахунак Перамогі

Я не ведала сваёй прабабулі Ніны Сцяпанаўны Дзем'яновіч – нарадзілася ўжо пасля яе сыходу з жыцця, але памяць пра яе захоўваецца ў нашай сям'і. Яна перажыла ўсе жахі ваеннага часу ў захопленым ворагамі Мінску.

А чацвёртай гадзіне раніцы 22 чэрвеня 1941 года памежную заставу паднялі па трывозе. Спехам развітаўшыся, сышоў муж Ніны, камандзір Чырвонай Арміі. Ён абяцаў неўзабаве вярнуцца, але загінуў у першы ж дзень вайны. Немцы ірваліся наперад, не шкадуючы нікога. А яна басанож з маленькім дзіцём на руках, пад бамбёжкам, скрозь пажарышча, пешшу прабіралася ў Мінск. У ахоплены агнём горад, дадому, да сваіх.

Горад сустрэў яе трывожна. Разбураныя будынкі, чорнае ад дыму і агню неба, абвугленая зямля. Яшчэ нядаўна прыгожы Мінск ляжаў у руінах. Фашысты гаспадарылі ў горадзе. Уся сям'я Ніны (маці, сёстры Вера і Аня, брат Андрэй) не паспелі эвакуавацца. Жанчына засталася з ім і ў разбамбаваным доме. Цяжкі быў час: голад і нястача, расстрэлы, страшнае і небяспечнае жыццё. Але патрыёты разумелі: трэба змагацца. Праўда, не ведалі, як, але неўзабаве знайшлі аднадумцаў. І вось Ніна – сувязная партызанскага атрада Градава. З партызанамі, дарэчы, была звязаная ўся сям'я. Нават кватэра была явачнай. Там збіраліся партызаны і падпольшчыкі. Абмяркоўвалі планы новых аперацыяў, рыхтавалі ўцёкі вязняў з канцлагера. Многія са збеглых знаходзілі часовы прытулак у іх кватэры. Чаго толькі не было ў доме! Побач з ложкам маленькай дачушкі, напрыклад, захоўвалі друкарскі шрыфт для перадачы ў партызанскі атрад (там выпускалі газету), машынку для друкавання (на

ёй друкавалі ўлёткі), у сутарэнні захоўвалі падрыхтаваную для перадачы ў атрад зброю. Не раз, рызыкуючы ўласным жыццём, дастаўляла Ніна ў атрад лекі і бінты. А старэйшая сястра Вера праносіла праз паліцэйскія пасты і заставы лістоўкі, закручаныя ў пялюшкі, якімі спавівала сваю дачку. Заданні атрымлівала адно за адным. Неяк па даручэнні камандавання партызанскага атрада Ніна паехала ў Баранавічы з братам Андрэем. За імі ўжо сачылі. Нямецкая выведка схапіла іх прама на вуліцы. Як потым высветлілася, іх і многіх іншых з атрада выдаў здраднік. Ніну адвезлі ў Баранавіцкае гестапа. Доўга білі, катавалі. На ўсё жыццё на руках у бабулі засталіся рубцы – сляды катаванняў гарачым жалезам. Фашысты патрабавалі, каб яна назвала яўкі, імёны, паролі. Ніна маўчала. Нічога не дамогшыся, кінулі ў камеру смяротнікаў. На наступны дзень павінны былі расстраляць.

Апошнія гадзіны і хвіліны жыцця. Аб чым думае перад смерцю чалавек? Гэта страшна, гэта вельмі жорстка сысці з жыцця ў юнацтва, не ўбачыць ніколі больш маленькую дачушку, маці, сёстраў. Яна разумела, на што ішла, і чым дазвадзіцца рызыкаваць дзеля перамогі. На досвітку раптам скрозь краты ўбачыла сонца, яно ўзыходзіла

ярка-ярка, усяляючы надзею. Расказала суседкам па камеры. Адна жанчына падбадзёрыла: «Ніначка, вер мне, што б ні здарылася – ты будзеш жыць!».

Так хацелася верыць, так хацелася жыць – бо да смерці заставалася прайсці ўсяго толькі маленькі лесвічны марш у чатыры прыступкі. Дзякаваць Богу, яе не расстралялі. Раніцай павезлі ў мінскае СД. Пачаліся новыя катаванні, новыя допыты. Неўзабаве з СД Ніну перавялі ў мінскі канцлагер на вуліцы Широкай (цяпер скрыжаванне вул. Куйбышава і пр. Машэрава). Туды кожны дзень прыязджала газавая камера на колах, людзі са страхам глядзелі: па каго сёння?

У канцы чэрвеня 1944 года ў Мінску пачаліся масавыя расстрэлы: душагубка не спраўлялася, а немцы паспешліва хавалі сляды злачынстваў. Чырвонаармейцы выратавалі вязняў, якія засталіся жывымі. Сярод іх была і Ніна. Усё жыццё бабуля адзначала дзень вызвалення роднай Беларусі, як другі дзень нараджэння.

Скончылася вайна. Колькі мільёнаў жыццяў яна знішчыла. Самых дарагіх людзей страціла і Ніна Сцяпанаўна. Памерла маленькая дачка, загінуў муж, прапаў без вестак брат. Гестапа і канцлагер падарвалі здароўе. Раны на целе і на сэрцы засталіся на ўсё жыццё.

Трэба было жыць далей, працаваць, аднаўляць родны Мінск. І яна разам з усімі разбірае разваліны, адраджае горад, працуе, вучыцца, думае пра заўтрашні дзень.

А потым амаль 45 пасляваенных гадоў будзе занята сама мірнай працай. Ніна скончыць медвучылішча, будзе лячыць дзяцей. Яе ўмелыя і клапатлівыя рукі будуць памятаць сотні хлопчыкаў і дзяўчынак, добрым словам будуць памятаць у школах і дашкольных установах, дзе доўгія гады працавала Ніна Сцяпанаўна.

Кожны год у дзень вызвалення Мінска Ніна Сцяпанаўна прыязджала ў Хатынь. Там, на сцяне памяці ахвяраў фашысцкіх засценкаў, сярод названых дзясяткаў «фабрык смерці» ёсць страшны надпіс: «канцлагер на вуліцы Широкай, г. Мінск. Знішчана 100 000 чалавек». Доўга будзе стаяць пры гэтай сцяне Ніна Сцяпанаўна, думаць, што ёй усё ж вельмі пашанцавала – удалося пра жыць за ўсіх закатаваных землякоў цудоўнае, выдатнае жыццё. Жыццё, поўнае барацьбы, працы. І шчасця жыць на свабоднай роднай зямлі.

*Ніна-Ефрасіння ЛЯГЕНЧАНКА,
г. Мінск*

Да 200-годдзя з дня нараджэння Станіслава Манюшкі

А яшчэ А. Фралоў выступіў з ініцыятываю правесці сімвалічны пленэр у гонар 200-годдзя выдатнага сына беларускай зямлі, класіка беларускай і польскай музыкі С. Манюшкі. Імпрэза мае сімвалічную форму і не прадугледжвае звычайны фармат. Мастакі, зацікаўленыя прапанаванай тэматыкай, працуюць самастойна. Вынікам працы будзе шэраг выставак, прысвечаных юбілею слаўтага земляка.

Канцэрты і пленэры — класіку

Хаця афіцыйны старт юбілейным святкаваннем, прысвечаным выдатнаму кампазітару і піяністу, не дадзены, грамадскасць краіны пачала ладзіць імпрэзы ў розных кутках Беларусі.

У музычнай гасцёўні музея Станіслава Манюшкі ў Смільавічах (Чэрвеньскі раён) 23 лютага ў межах вандрожкі «Менскае кола Манюшкі» прайшоў юбілейны Манюшкаўскі канцэрт да 200-годдзя выбітнага кампазітара. Праграма падрыхтаваная адмыслова для вандрожкі музычназнаўцаў Святленай Немагай і салісткай беларускай філармоніі Тамарай Рэмеж.

27 лютага ў Белай гасцінай Палаца Румянцавых і Паскевічаў Гомельскага палаца-паркавага ансамбля прайшоў канцэрт «Жыццё ў песні. Старонкі «Хатняга спеўніка» Станіслава Манюшкі». Найлепшыя песні са знакамітага

цыкла «Хатні спеўнік» прагучалі ў выкананні салістаў Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Беларусі – лаўрэатаў міжнародных конкурсаў Ірыны Кучынскай (сапрана) і Іллі Сільчукова (барытон), а таксама папулярнага гістарычнага музыкі і архіўных знаходак – ансамбля салістаў «Вытокі» пад кіраўніцтвам лаўрэата міжнародных конкурсаў, фатэтыста і дырыжора Аляксея Фралова. Унікальная праграма ўсебакова ілюструе жыццё Вялікага кампазітара-рамантыка. А. Фралоў у сацыяльных сетках напісаў: «Ужо чацвёрты «Манюшкавы» канцэрт ансамбля салістаў «Вытокі» і зорак беларускай оперы... Гомель бурнымі апладысмантамі сустрэў Манюшку! Дзякую і Вам, дарагія сябры-калегі, за цудоўны канцэрт, за натхненне і майстэрства, за выдатны ансамбль і класны настрой!»

Ніжэй падаем прыкладную тэматыку, сфармуляваную аўтарам ідэі:

«Прапануем увазе магчымых вобразы і аб'екты, сюжэты і ідэі дзеля стварэння Вашых мастацкіх работ, прысвечаных 200-годдзю айчыннага Класіка музыкі Станіслава Манюшкі, і ўдзелу ў сёлетніх тэматычных выстаўках. Безумоўна, магчымыя і іншыя, бліжэй па тэматыцы ўвабленні, але нам бачацца найперш такія тэмы для працаў:

Партрэты персаналіяў:

- партрэты Манюшкі, магчыма, у спалучэнні з іншымі адпаведнымі персанажамі – сябрамі, калегамі, сваякамі Кампазітара;
- партрэт Фларыяна Міладоўскага – равесніка, калегі і сябра Манюшкі, юбіляра, якому 4 мая таксама 200 гадоў;
- персанажы з кола Манюшкі і Міладоўскага: му-

зычны настаўнік Дамінік Стафановіч, сям'я Манюшкі, Манюшкавы сваякі Ваньковічы, лібрэтыст Корвін-Мілеўскі, літаратар Дунін-Марцінкевіч, выдавец Аляксандр Валіцкі, паэт і краязнаўца Уладзіслаў Сыракомля.

Геаграфія і краевід:

- малая радзіма генія: сядзіба ў фальварку Убель (Чэрвеньскі раён), палац у мястэчку Смільавічы (Чэрвеньскі раён);
- мінскія адрасы Манюшкі: былы «Дом масонаў», Дом Манюшкі на вул. Валоккай, 21 (Інтэрнацыянальная), будынак Мінскай гімназіі;
- Вільня. Касцёл Св. Яна, касцёл Св. Кацярыны, Вострая брама;
- Варшава. Прыезд і праца ў тэатры;
- Берлін. Вучоба ў Маэ-

тра Карла Рунгенхагена, кіраўніка пеўчай акадэміі.

Сюжэтыка:

- Манюшка музыцыруе на раялі перад сяброўскім колам у Мінску;
- Манюшка вучыцца ў мінскай музычнай школе Дамініка Стэфановіча;
- Манюшка за арганамі ў Вільні (касцёл Св. Яна, касцёл Св. Кацярыны і інш.);
- Манюшка на выкананні «Вострабрамскіх ліганій» у Вільні блізу Брамьы;
- Манюшка дырыжыруе сваёй операй у тэатры: у Мінску, Гародні, Вільні і Варшаве.

(Але важней для нас старонкі з малой радзімы, мінскія і віленскія з яго біяграфіі – асноўныя ў яго жыцці!).

Падрыхтаваў Уладзімір ПУЧЫНСКІ

Шматгадзінная сустрэча пісьменнікаў

З сакавіка адзначаўся Міжнародны дзень пісьменніка (поўная назва якога Міжнародны дзень міру для пісьменніка). Памятную дату ў Полацку адсвяткавалі ў кавярні «Раздол». Там цягам дня прайшоў фестываль «Прадмова». Запрашаючы, арганізатары адзначылі: «Ад Полацка, як вядома, пачаўся свет, а мы пачынаем наш літаратурны фестываль у горадзе Ефрасініні і Скарыны, у цэнтры Еўропы. Адзначым святы ў кампаніі літаратараў, музыкаў, выдаўцоў і іншых герояў нашага часу».

Праграма мерапрыемства была насычаная, доўжылася дзесяць гадзінаў. Паспрабуем каротка пазнаёміць з ёю чытачоў газеты.

У рамках фестывалю прайшлі прэзентацыі кніг Марыі Мартысевіч («Сарматыя»), Стася Карпава («Канцылярыя розных спраў»), Ганны

Севарынец («Гасцініца "Бельгія"», «Дзень Святога Патрыка»), Альгерда Бахарэвіча («Мае дзевяностыя»). Міхась Баўтовіч з удзелам выдаўца

Алеся Аркуша прадставілі кнігу «Кнігадрук у Полацку» (ахоплівае перыяд 1774 – 1829 гг.). Прайшло бліц-знаёмства з сучаснай прозай. Вінцэсь Мудроў пазнаёміў з кнігай «Забойцы анёла», Адам Глобус – з кнігай «Сям'я», Анка Упала – «На заснежаны востраў», Уладзімір Арлоў – «Танцы над горадам», Павел Севарынец – «Беларусалім». Павел Касцюкевіч выступіў з лекцыяй «Біблія як палітычны тэкст» і прадставіў эсэістычную кнігу «Бульба ў райскім садзе. Беларускі праваднік па Старым Запавеце». З удзелам перакладчыкаў і выдаўцоў Лявона Баршчэўскага, Змітра Коласа і Юлі Цімафеевай адбылася прэзентацыя кніг серыі «Паэты планеты». Прысутныя пачулі, як па-беларуску «загаварылі» Бгартрыгара (з санскрыту), Ду Фу (з кітайскай), Марк Валеры Марцыял (з лаціна), Фрыдрых Шылер (з нямецкай), Адам Міцкевіч (з польскай), Ёлт Ёйтман (з англійскай), Арцюр Рэмбо (з французскай), Умбэрта Саба (з італьянскай), Мікола Зэраў (з украінскай), Эдыт Сэдэргран (са шведскай), Юсінас Марцінкавічус (з

Зміцер Колас прэзентуе кнігі серыі «Паэты планеты»

літоўскай), Візма Бэлшавіца (з латышскай), Ўільям Блэйк (з англійскай), Джакама Леопардзі (з італьянскай), Жэрардэ Нэрваль (з французскай), Марына Цвятаева (з рускай), Гунар Экелёф (са шведскай), Томас Вяцлава (з літоўскай), Эрлінг Кітэльсен (з нарвежскай).

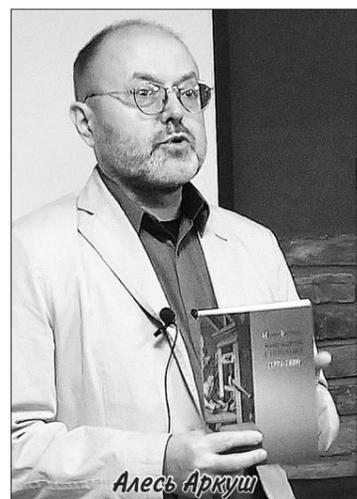
Пад час фестывалю вершы чыталі Алесь Круткін, Уладзімір Лобач, Лера Сом, Таццяна Багарадава, Анастасія Мазго, Вераніка Панізьнік, Павел Урбан, Наталля Буркова ды іншыя, сябры суполкі «Мінская школа паэзіі» Дзмітры Строцаў, Наста

Кудасава, Надзея Кажновіч, Алег Гаргун, Таня Скарыніна. Свае песні заспявалі барды Кася Камоцкая і Зміцер Бартосік.

Асобным пунктам арганізатары вынеслі своеасаблівы дыялог пад назваю «А пагаварыць?»

Цягам фестывалю можна было не толькі паслухаць аўтараў і музыкаў, але і набыць кнігі, атрымаць аўтографы. А таксама падсудуваць пра надзеянае, даведацца пра літаратурныя прэміі.

Падрыхтаваў Лявон ПАЛЬСКІ

Алеся Аркуш

Павел Касцюкевіч

Лепшым чытачам — падзякі і падарункі

24 лютага ў Цэнтральнай раённай бібліятэцы горада Століна адбылося ўрачыстае ўшанаванне чытачоў. Гэтая цырымонія ўжо стала традыцыйнай і кожны год ладзіцца на пэўную тэму, што становіцца прыемным сюрпрызам для сталінцаў.

Работнікі бібліятэкі старанна прааналізавалі чытацкія фармуляры і выявілі самых актыўных чытачоў. Ёсць такія аматары чытання, якія не адзін дзясатка гадоў прыходзяць у бібліятэку, у якім бы будынку яна ні знаходзілася. Гэта людзі з вялікім чытацкім стажам і велізарнай любоўю да кнігі, іх не страшаць ні далёкія адлегласці, ні дрэннае надвор'е. Вось ужо шмат гадоў яны з'яўляюцца вернымі і адданымі чытачамі бібліятэкі.

Самым актыўным чытачом бібліятэкі стаў Сямён Марчук, а самай актыўнай чытачкай – Галіна Агейчук. У намінацыі «Самая сям'я, якая чытае» перамагла сям'я Максімавічаў з в. Манькавічы. Самай актыўнай удзельніцай масавых мерапрыемстваў была абраная Надзея Кунай. Званне «Самы старэйшы чытач

бібліятэкі» па праве належыць Аляксею Ільющанкаву. А па выніках акцыі «Падары кнігу ў бібліятэку», што праходзіла цягам мінулага года, была ўзнагароджаная Наталля Несцерава. Лепшыя кнігалюбы атрымалі памятных падарункі. Дзякуем усім нашым чытачам за вернасць кнізе і адданасць бібліятэцы!

Усё для чытача, усё праз чытача, усё да чытача – гэтыя словы можна лічыць дэвізам нашай бібліятэкі. Тое, як мы сустранем чалавека, як размаўляем з ім, уплывае на даверлівыя стасункі з чытачамі, імідж бібліятэкі ў вачах насельніцтва і ў выніку – на эфектыўнасць нашай працы. І калі ўсё атрымліваецца, тады праца прыносіць радасць і задавальненне. Хочацца зрабіць так, каб усім нашым наведнікам было камфортна і прыемна ў бібліятэцы, а выходзілі з яе каб радаснымі асобамі з выдатным настроем. Чытайце больш, чытайце з задавальненнем!

Ірына НАВУМЧЫК, галоўны бібліятэкар Столінскай ЦРБ

У тэатры «Зьніч»

20 сакавіка будзе ісці лялечны монаспектакль «Дзівосныя авантуры панюў Кубліцкага ды Заблоцкага» Пятра Васючэнкі і Сяргея Кавалёва. Выканаўца Вячаслаў Шакалідо раскажа казку пра прыгоды двух панюў, якія нічога не хацелі рабіць, толькі елі ды пілі. Гаспадарка іх заняпала – ні жывёлы, ні кавалка хлеба. Таму пайшлі яны ў свет лепшай долі шукаць.

Увечары пакажуць монаспектакль «Прыпадаю да нябёс». «Я думала, лёсам мне дадзена многа, і многае, праўда, мне лёс падарыў...». Гэтыя радкі належаць Яўгеніі Янішчыц, для якой паэзія стала жыццём, сфармавала як асобу. Яе паэтычныя вобразы не адпускаюць чытача, нязменна сарваваюць цеплыню. Выканаўца – заслужаная артыстка Рэспублікі Беларусь Ларыса Горцава, аўтар інсцэніроўкі і рэжысёр-пастаноўшчык – Галіна Дзягілева, музыкае суправаджэнне (цымбалы) – Марыя Кучынская.

25 сакавіка для дзяцей пакажуць монаспектакль «Мой маленькі прынц» паводле аповесці-казкі Антуана дэ Сент-Экзюперы ў перакладзе Ніны Мацяш. «Зоркім можа быць адно толькі сэрца», – так сказаў маленькі хлопчык, які прыляцеў на Зямлю з астра-роіда, каб знайсці сябра. Мудрая казка пісьменніка-лётчыка актуальная і сёння. Аўтар інсцэніроўкі, рэжысёр-пастаноўшчык –

Галіна Дзягілева, выканаўца – Раіса Астрадавінава.

Тым жа вечарам адбудзецца прэм'ера драматычнага монаспектакля «Кроткая» паводле аднайменнай аповесці Фёдора Дастаеўскага. Спектакль перадае атмасферу Пецярбургска канца XIX стагоддзя, у ім расказваецца гісторыя – сямейная, спявадальная. Гісторыя пра тое, як складана бывае пачуць адно аднаго, пра сутыкненне двух самалюбстваў і страчаную магчымасць кахання... Рэжысёр-пастаноўшчык, аўтар інсцэніроўкі і выканаўца – Вячаслаў Шакалідо, кампазітар – Алег Зелітнеў, сцэнограф – народны мастак Беларусі Барыс Герлаван.

27 сакавіка ў малой зале імя Рыгора Шырмы Белдзяржфірамоніі адбудзецца творчы вечар Наталлі Аўдзевай «Увесь свет – тэатр». Н. Аўдзева – старшыня Цэнтральнага камітэта Беларускага прафсаюза работнікаў культуры, інфармацыі і турызму, а таксама ўдзельніца міжнародных фестываляў духоўнай музыкі «Магутны Божа», ініцыятар правядзення Міжнароднага фестывалю «Лялька» на базе Магілёўскага абласнога тэатра лялек у 1993 годзе.

Спектаклі праходзяць у тэатральнай зале Культурнага цэнтра касцёла Св. Сымона і Св. Алены. Дзіцячыя пастаноўкі пачынаюцца а 15-й гадзіне, дарослыя – а 19-й. Дадатковую інфармацыю можна атрымаць па мінскім тэлефоне: 331-75-53.

«Мой маленькі прынц»

Сакавік

9 – Паражняк Тарас Мікалаевіч (1924 – 2017), беларускі мастак дэкаратыўна-ўжыткавага мастацтва, педагог, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі – 95 гадоў з дня нараджэння.

10 – Наркевіч Аркадзь Іосіфавіч (1929, Капыльскі р-н – 2002), мовазнаўца, педагог, даследчык культуры мовы, яе стылістыкі і граматыкі, выдатнік адукацыі Беларусі – 90 гадоў з дня нараджэння.

10 – Пігулеўскі Уладзімір Васільевіч (1889, Гродна – 1958), беларускі і латышскі пісьменнік, крытык, перакладчык, грамадскі дзеяч – 130 гадоў з дня нараджэння.

11 – Баркоўскі Мікалай Нічыпаравіч (1944, Мінск), габаіст, заслужаны артыст Беларусі – 75 гадоў з дня нараджэння.

11 – Праватораў Генадзь Панцеляймонавіч (1929 – 2010), расійскі і беларускі дырыжор, педагог, народны артыст Расіі, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі (1997) – 90 гадоў з дня нараджэння.

12 – Клішэвіч Уладзімір Сідаравіч (1914, Старобінскі р-н – 1978), беларускі паэт – 105 гадоў з дня нараджэння.

12 – Паўстанне 1794 г., нацыянальна-вызваленчае паўстанне ў Польшчы, Беларусі і Літве за аднаўленне незалежнасці і суверэнітэту Рэчы Паспалітай у межах 1772 г. – 225 гадоў з пачатку.

13 – Аўгіння Кавалюк (сапр. Сідаровіч Яўгенія Трафімаўна; 1934, Скідзельскі р-н – 2007), беларуская паэтка, перакладчыца, актыўная грамадская дзяячка беларускай супольнасці Санкт-Пецярбурга – 85 гадоў з дня нараджэння.

13 – Зінкевіч Марыя Міронаўна (1924 – 2010), беларуская актрыса, заслужаная артыстка Беларусі – 95 гадоў з дня нараджэння.

14 – Мінск, горад, сталіца Рэспублікі Беларусь, цэнтр вобласці і раёна – 520 гадоў з часу атрымання граматы на магдэбургскае права.

16 – Южык Павел Фаміч (1874 – 1944), беларускі мастак, педагог – 145 гадоў з дня нараджэння.

17 – Бучынскі Вінцэнцій (1789 – 1853), філосаф, тэалаг, крытык, заснавальнік і рэдактар першага ў Беларусі літаратурна-навуковага часопіса «Полацкі штотомесячнік» (1818 – 1820) – 230 гадоў з дня нараджэння.

17 – Дробыш Станіслаў Іосіфавіч (1939, Слуцкі р-н – 2013), хормайстар, педагог, прапагандыст народна-харавога мастацтва, заслужаны работнік культуры Беларусі, лаўрэат прэміі Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі (2007) – 80 гадоў з дня нараджэння.

Народ сказаў...

Пякла маці аладкі, а дачушка Тося круцілася вакол яе ды й кажа:

– **Чаму ты, мамка, са мною не гаворыш?**

– **А што я буду табе гаварыць?**

– **Ну хоць што... Вось сказала б: «На табе, Тося, аладачку...».**

Убачыўшы Аўдоцю, якая дажынала пшаніцу, Марфа кінула ёй:

– **Добры дзень, кумка! Памагай Бог!**

– **Можа б ты, кумка, мне і сапраўды памагла, – адказала Аўдоця.**

– **Я і рада б, кумачка, але ў тваёй пшаніцы шмат асцюкоў, баюся пакалоць рукі!**

Прышла зіма. І акурат у Марфы выйшла мука. А без мукі ні блінчыка спячы, ні зацірачкі згатаваць. Прыхапіла яна мяшэчак і – да Аўдоці:

– **Каб табе не зманіць, – яшчэ на парозе схітравала яна, – ішла ў краму купіць мукі, ды яе ўсю разабралі. Можа, ты пазычыш?**

– **А ёсць у што?**

– **Але, кумачка, я і торбачку прыхапіла.**

Аўдоця ўзяла торбу і выйшла ў сені. Не мінула і хвіліны, як выбягае яна адтуль:

– **Каб ты ведала, кумачка! Як толькі я за муку, асцюкі – за руку, толькі я – за муку, асцюкі – за руку!.. Так і не змагла насыпаць.**

Паводле зборніка «Беларускія народныя жарты» (сабраў Змітро Бяспалы; Мінск, 1970)

Адказы на крыжаванку, змешчаную ў № 8

Уздоўж: 1. Дружба. 5. Авіятар. 6. Адліга. 8. Дровы. 13. Краса. 14. Рокат. 15. Скарн. 16. Згода. 18. Узлёт. 20. Лаўр. 22. Каляды. 24. Артыкул. 25. Мама. 26. Пароша. **Упоперак:** 1. Драбок. 2. Бог. 3. Віно. 4. Рай. 7. Лакаматуй. 9. Маразы. 10. Вікторыя. 11. Кот. 12. Чайнік. 15. Слалам. 17. Адрына. 19. Лекі. 21. Шры. 23. Ага!

«Паехалі, бабкі, вясну прывязем!»

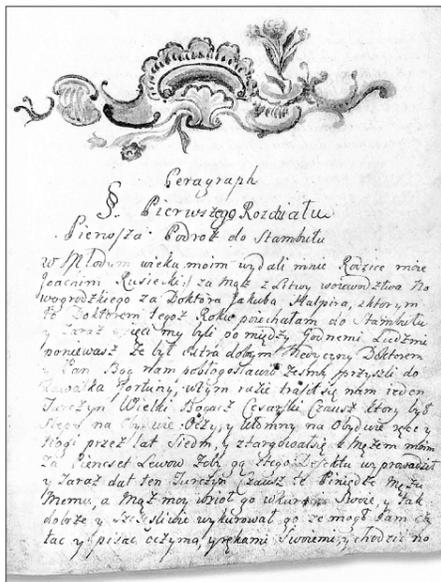
Фота Алеся САЧАНКІ

Малая краязнаўчая энцыклапедыя

(Пачатак у № 1 за 2003 год)

ПІЛЬШТЫН (дзявочае Русецкая) **Саламея Рэгіна Іаахімаўна** (1718, Навагрудчына – пасля 1760) – мемуарыстка. У 14 гадоў разам з мужам трапіла з Беларусі ў Стамбул. У 1789 г. вярнулася на радзіму, вяла медычную практыку ў Нясвіжы. Ездзіла ў Пецярбург, Вену, яшчэ двойчы ў Турцыю.

У 1760 г. напісала на польскай мове мемуары «Рэха, на свет пададзе нае, заняткаў, падарожжа і жыцця майго авантураў...» (апублікаваныя ў 1957 г. у Кракаве). Мемуары нагадваюць прыгодніцкі раман, маюць выразныя стылявыя рысы барока: арнаментальнасць, кантрастнасць, парадаксальнасць, ускладненасць формы, спалучэнне аб'ектыўнага і суб'ектыўнага, рэальнага і ірэальнага. У іх С. Пільштын каларытна паказала побыт і розныя бакі жыцця Беларусі, Турцыі, пецярбургскага двара Ганны Іаанаўны. У мове мемуараў шмат беларусізмаў, сустракаюцца беларускія прыказкі і прымаўкі.

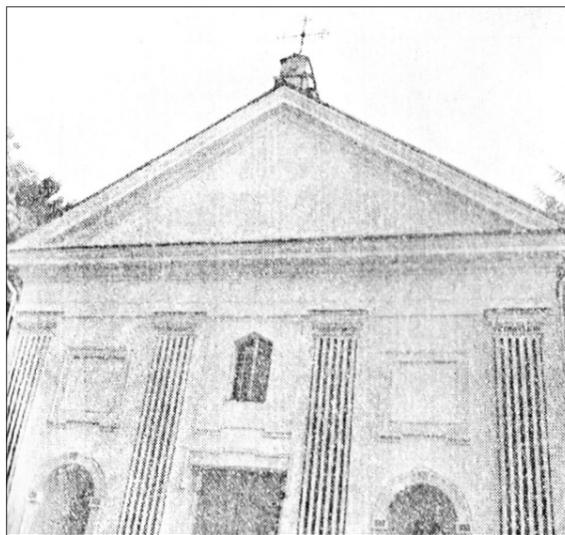

Першая старонка запісак Саламеі Русецкай

ПІЛЯСТРА, пілястр (італьян. pilastro ад лац. pila калона, слуп) – плоскі вертыкальны прамавугольны ў плане выступ на сцяне або слупе, што паўтарае ўсе часткі і прапорцыі калоны архітэктурнага ордэра. Пілястры шырока выкарыстоўваліся пераважна як дэкаратыўныя элементы ў ордэранай сістэме для вертыкальнага

члянэння сценаў. Часам канструкцыйна ўмацоўвалі найбольш награваныя ўчасткі сценаў. Упершыню з'явіліся ў ордэранай архітэктурцы Ст. Грэцыі і Ст. Рыма.

У архітэктурцы Беларусі вядомыя з XII ст. (Барыса-Глебская царква ў Гродне, Дабравешчанская царква ў Віцебску). Пілястры дэкаратыўна афармлялі фасады і інтэр'еры касцёлаў брыгатак, бернардынцаў і фарнага ў Гродне, кармелітаў у Мсціславе, бернардынцаў у Будславе (Мядзельскі раён) і інш. Часам пілястры аздабляліся вертыкальнымі жалобкамі – канселярамі (касцёл у в. Мосар Глыбоцкага раёна). У беларускай архітэктурцы 1950-х гг. пілястры былі важнымі элементамі стварэння рытму фасадаў, надавалі іх кампазіцыі манументальнасць і цэласнасць (жылыя дамы на Першамайскай вуліцы ў Магілёве, будынкі Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь, выканкама СНД у Мінску, галоўны корпус Віцебскага дзяржаўнага медычнага ўніверсітэта, абласнога драматычнага тэатра ў Гомелі).

Пілястры на галоўным фасадзе касцёла ў в. Мосар Глыбоцкага раёна